

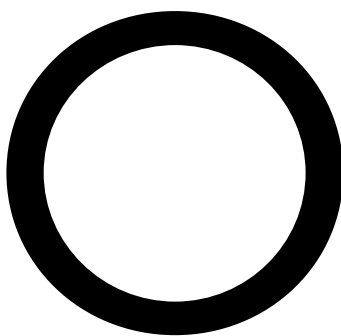
WAT
GEBEURT
ER ALS
EEN
GOED
DOEL
WORDT

OPGEHEVEN?

Soms heeft het goede doel simpelweg zijn doel bereikt. Soms zijn de bestuurders overleden of hebben ze er geen zin meer in en wil niemand het overnemen. In beide gevallen is het resultaat dat het goede doel ophoudt te bestaan. Hoe gaat zo'n opheffing precies in haar werk? Wat gebeurt er met de gelden die over zijn? En heeft u als donateur hierover iets te zeggen?

Tekst Dorine van Kesteren
Illustratie Ronald Koopmans

missiewerk van een bepaalde pater ondersteunt, en de pater in kwestie komt te overlijden. Hoe dan ook, het kan geen kwaad eens in te zoomen op het proces en de gevolgen van beëindiging van een goed doel.

STATUTEN

Wie het besluit mag nemen om te stoppen, staat in de statuten van het goede doel. Bij een stichting is dit het bestuur; bij een vereniging de algemene ledenvergadering. De statuten bepalen verder vaak ook dat de beslissing moet steunen op een bepaald *quorum* of een *verzwaarde meerderheid*. Bijvoorbeeld: in de bestuursvergadering of de algemene ledenvergadering moet een x percentage van de (bestuurs)leden aanwezig zijn en ten minste x procent van de aanwezigen moet vóór de opheffing stemmen.

De volgende stap is dat het bestuur de buitenwereld informeert over de voorgenomen opheffing. Dat doet het door een speciaal formulier te versturen aan de Kamer van Koophandel, met het verzoek de stichting of vereniging te verwijderen uit het handelsregister. Op deze manier raken afnemers, leveranciers en andere betrokkenen op de hoogte van het naderende einde van het goede doel en kunnen zij daar rekening mee houden.

VEREFFENING

De tweede fase van de beëindiging is de vereffening. Dat betekent dat de baten en lasten van het goede doel in kaart worden gebracht en netjes verdeeld. Na afloop moet de vereffenaar aan de Kamer van Koophandel laten weten dat vereffening heeft plaatsgevonden en door wie de administratie en archieven van het geliquideerde goede doel worden bewaard.

Wie de vereffening moet uitvoeren, staat ook weer in de statuten. 'Vaak zal dit het bestuur zijn, dat eventueel een notaris kan inschakelen', zegt Anne Heijnen, kandidaat-notaris bij Verhees Notarissen in Katwijk. 'De vereffenaar betaalt en int openstaande rekeningen, verkoopt het vastgoed en de andere bezittingen, verdeelt de baten over de schuldeisers en maakt de laatste jaarrekening op. >>

Eindigt het goede doel met een negatief saldo, dan schrijft de vereffenaar de schuldeisers aan met de mededeling dat de baten onvoldoende zijn om de schulden te voldoen. Deze procedure lijkt erg op de afwikkeling van een negatieve nalatenschap of een faillissement.’

SOORTGELIJK DOEL

En wat gebeurt er als het saldo onderaan de streep positief is? Goede doelen met een ANBI-status (ANBI staat voor Algemeen Nut Beogende Instelling), die geen erf- of schenkelasting hoeven te betalen, zijn verplicht hun vermogen na te laten aan een ‘ANBI met een soortgelijke doelstelling’. De Belastingdienst eist namelijk dat goede doelen die de ANBI-status aanvragen, dit opnemen in hun statuten. Ook bij goede doelen zonder ANBI-status staat overigens vaak in de statuten dat een overschot na vereffening ‘zoveel mogelijk wordt besteed overeenkomstig het doel van de stichting of vereniging’.

Maar wat is nu *soortgelijk*? ‘Het hoeft niet exact hetzelfde doel te zijn’, zegt kandidaat-notaris Heijnen. ‘Zolang het maar een verdedigbare keuze is, die steunt op inhoudelijke argumenten. Een hypothetisch voorbeeld: als diabetes de wereld uit is en andere diabetesorganisaties de kwaliteitstoets niet doorstaan, is het denkbaar dat het overgebleven geld van het Diabetes Fonds ten goede komt aan een organisatie die een ander gezondheidsdoel nastreeft. Welk goed doel de gelukkige is, hoeft het bestuur pas bij de opheffing te bepalen.’ Er is geen officiële controle-instantie die toeziet op deze keuze, aldus Heijnen. ‘De Belastingdienst houdt het wel in de gaten, zeker als het gaat om serieuze bedragen.’

Goede doelen met een ANBI-status zijn bij opheffing verplicht hun vermogen na te laten aan een ‘ANBI met een soortgelijke doelstelling’

Op dit moment hebben (nog) niet alle ANBI's in hun statuten opgenomen dat een positief liquidatiesaldo naar een vergelijkbare ANBI gaat. Deze verplichting is ingevoerd in 2012 en er geldt een overgangsregeling voor organisaties die voor die tijd al de ANBI-status hebben gekregen. ‘Het bleek een utopie dat alle ANBI's onmiddellijk hun statuten gingen aanpassen. Daarom is het compromis bedacht dat ze de bepaling toevoegen bij de eerstvolgende wijziging van de statuten – al gaat het slechts om een andere vestigingsplaats, bij wijze van spreken.’

INSPRAAK

Het goede nieuws is dus dat bestuurders van de opgeheven stichting of vereniging het geld of de spullen die over zijn, niet zomaar mogen meenemen of achterlaten. Dit laat onverlet dat de donateurs geen invloed hebben op de beslissing tot beëindiging en de zoektocht naar een vergelijkbaar goed doel. ‘Donateurs hebben juridisch geen positie. Stichtingen en verenigingen met een ANBI-status zijn wel verplicht om hun financiële stukken jaarlijks te publiceren. Op die manier kunnen de donateurs een vinger aan de pols houden.’

Kortom: gegeven is gegeven. ‘Donateurs kopen geen invloed’, zegt Heijnen. ‘Als iemand een groot bedrag wil geven of nalaten aan een goed doel, kan hij daaraan wel de wens of verplichting verbinden om dit op een bepaalde manier te besteden. Maar het is moeilijk om geld speciaal te bestemmen voor een gebeurtenis die misschien wel nooit of pas veel later gaat plaatsvinden. In dit geval: de opheffing van het goede doel. Goede doelen mogen hun geld namelijk niet te lang oppotten.’

BEZWAAR

Donateurs en eventuele derde belanghebbenden – patiëntenverenigingen bijvoorbeeld – kunnen wel bezwaar maken als het opgedoekte goede doel zijn geld nalaat aan een in >>

hun ogen 'verkeerde' organisatie. 'Dat zal echter niet eenvoudig zijn, omdat al snel goed is uit te leggen dat de begunstigde stichting of vereniging een doel dient dat in overeenstemming is met het oorspronkelijke doel.'

Mensen die een goed doel aanwijzen als erfgenaam, raadt Heijnen in ieder geval wel aan om in hun testament op te nemen wat er moet gebeuren als het goede doel wordt opgeheven. 'Vervalt het legaat dan? Of moet het naar een vergelijkbaar goed doel, en aan welke eisen moet dat voldoen? Dit is vooral verstandig als het gaat om kleine, specifieke goede doelen. Want dan is de kans reëel dat het ooit stopt en is het ook lastig om iets vergelijkbaars te vinden.' <<

STEL DAT...

NATUURMONUMENTEN OPHOUDT TE BESTAAN?

In de statuten staat dat de verenigingsraad – een soort ledenparlement – kan besluiten tot ontbinding van de vereniging Natuurmonumenten. Daarvoor moet een speciale vergadering worden belegd. Twee derde van de gekozen afgevaardigden per regio moet daar aanwezig zijn; drie vierde van hen moet instemmen met de ontbinding.

De verenigingsraad benoemt ook de vereffenaars. Zij moeten de onroerende zaken (de 105.000 hectare natuur die de vereniging in beheer heeft, monumenten, kantoren enzovoort) aanbieden aan de staat, met de verplichting de terreinen zoveel mogelijk ongeschonden te bewaren en het eventuele nadelige saldo van baten en schulden voor zijn rekening te nemen. Als de staat dit weigert, dan doen de vereffenaars hetzelfde voorstel aan publieke of private organisaties met een vergelijkbare missie als Natuurmonumenten. Ook een positief saldo gaat dan naar de staat of die andere organisaties. Zij moeten dit gebruiken om de natuurterreinen en het cultuurhistorisch erfgoed in goede staat te houden.

De stem van de leden is in de statuten vastgelegd, die van de donateurs niet. 'Mocht het ooit zover komen dat Natuurmonumenten wordt opgeheven, bekijkt zij

op dat moment hoe de achterban in brede zin – dus inclusief donateurs – daarbij wordt betrokken', aldus een woordvoerder.

DE HARTSTICHTING OPHOUDT TE BESTAAN?

De directie van de Hartstichting mag besluiten tot opheffing van de stichting. In dat geval krijgt het vermogen – na betaling van de kosten voor afvloeiing van de medewerkers van de stichting – een bestemming die zoveel mogelijk in overeenstemming is met het doel van de Hartstichting. In de statuten staat dat dit een Nederlandse ANBI-organisatie of een buitenlandse equivalent daarvan moet zijn. De directie bepaalt, onder toezicht van de Raad van Toezicht, welke organisatie dit wordt. De directie treedt ook op als vereffenaar, eveneens onder toezicht van de Raad van Toezicht. 'Formeel hebben de donateurs geen rol in dit proces. Maar met hun donatie laten zij weten dat ze, net als wij, hart- en vaatziekten willen verslaan. Daarom zal de Hartstichting bij de – hypothetische – opheffing zorgvuldig zoeken naar een bestemming voor het vermogen die hiermee overeenkomt', zegt een woordvoerder.

De redactie van 'Voor nu en later' vroeg verschillende goede doelen medewerking aan dit artikel. Alzheimer Nederland, De Dierenbescherming, Stichting Het Vergeten Kind en De Zonnebloem waren daartoe niet bereid.

Houd in uw testament - zeker bij kleinere goede doelen - altijd rekening met opheffing